

Kuntavastinrahoitus: REILU -hanke

Kaustisen seutukunnan johtoryhmä 09.10.2025
75/00.01.05/2025

Valmistelija

kehittämisjohtaja Petri Jylhä, p. 050 551 3030

Luonnonvarakeskus LUKE ja Geologian tutkimuskeskus (GTK) hakevat Kaustisen seutukunnalta kuntavastinrahoitusta REILU – Turvemailta ratkaisuja elinkeinojen ilmasto- ja luontotavoitteisiin -hankkeelle yhteensä 8.695 euroa vuosille 2026-2027. Hankkeelle haetaan EAKR-rahoitusta Keski-Pohjanmaan liitolta.

EU:n ennallistamisasetuksen mukaan puolet turvepeltojen pinta-alasta tulisi ennallistaa vuoteen 2050 mennessä ja kolmannes tästä pitäisi vettä. Ennallistamisasetus aiheuttaa epävarmuutta erityisesti Keski-Pohjanmaalla, jossa turvepeltojen vettämispotentiaali on koko maan suurimpia. Turvepellot ovat elintärkeitä erityisesti nautakarjatiloilta, ja niillä on suuri merkitys raaka-aineiden saatavuuden, huoltovarmuuden ja ruokaturvan kannalta. Siksi ennallistamisasetuksen vaikutukset voivat heijastua viljelijöiden lisäksi laajalle yhteiskuntaan.

REILU-hankkeessa kehitetään ratkaisuja, joiden avulla parhaat turvepellot voidaan säilyttää viljelykäytössä kannattavasti samalla kun edistetään ilmasto- ja luontotavoitteita. Tavoitteisiin voidaan päästä kehittämällä viljelykäytäntöjä, vettämällä heikkotuottoisia turvepeltoja sekä ennallistamalla peltojen asemesta käytöstä poistuvia turvetuotantoalueita ja ojitettuja suometsiä. Hankkeessa arvioidaan toimenpiteiden ympäristö- ja talousvaikutuksia tilatasolla, kehitetään kannustinjärjestelmiä ja etsitään uusia rahoitusmalleja – mukaan lukien yksityinen rahoitus sekä hiili- ja luontoarvomarkkinat. Hankkeessa tuotettavan tiedon ja toimintamallien avulla maatalousyrittäjät, muut yksityiset maan- ja metsänomistajat, yritykset ja julkisyhteisöt voivat toteuttaa ennallistamistoimia niin, että saavutettavat hyödyt ovat haittoja suuremmat. Lisäksi parannetaan toimijoiden tietoisuutta ja valmiuksia ilmastoriskien hallintaan sekä ilmastokestävyyden vahvistamiseen.

Kohderyhmät:

Maanviljelijät, maata omistavat julkisyhteisöt (kunnat, seurakunnat), muut maanomistajat, ruokaketjun yritykset, metsäteollisuusyritykset, hiili- ja luontoarvomarkkinoilla toimivat yritykset, luonnonhoitotyötä tukevat säätiöt, energiatoimialan yritykset.

Tavoitteet:

Hankkeen tavoitteena on kehittää ja pilotoida toimintamalleja, joilla edistetään turvemaiden (turvepellot, entiset turvetuotantoalueet ja ojitetut suometsät) ennallistamista osana ilmastomuutokseen sopeutumista ja riskien ehkäisemistä niin, että saavutettavat hyödyt ovat kustannuksia suuremmat. Hankkeessa tunnistetaan ja hyödynnetään ennallistamisasetuksen tarjoamia mahdollisuuksia kehittää uusia liiketoimintamalleja ja toimintatapoja, jotka liittyvät ilmastomuutoksen hillintään, siihen sopeutumiseen ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen maa- ja metsätaloudessa elinkeinojen kannattavuutta heikentämättä. Samalla tuetaan yhteiskunnan sopeutumista (resilienssiä) ilmastomuutoksen välillisiin vaikutuksiin kriittisillä alueilla, joita ovat mm. raaka-aineiden saatavuus ja ruokaturva.

Hanke tukee myös energiamurrosta ja puhdasta siirtymää. Keski-Pohjanmaalle ja lähialueelle suunnitellaan useita suuren luokan biokaasulaitoksia, joten hankkeessa pyritään osoittamaan turvemaiden tuotetun, nurmesta jalostetun liikennekäyttöön tarkoitetun biokaasun kestävyys. Hankkeen tavoitteena on vaikuttaa siihen, että turvemaiden rakennettava aurinkoenergian tuotanto olisi myös maankäytön osalta ympäristövaikutuksiltaan kestävää esittelemällä toimintamalleja, joissa aurinkovoimaa tuotetaan korkean pohjavedenpinnan oloissa tai turpeen hajoamista hyvitetään vettämällä turvemaata toisaalla. Turvemaiden ennallistaminen parantaa Keski-Pohjanmaan suoluontoon suuntautuvan matkailun kehittämisedellytyksiä. Jatkossa osa Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-ohjelman rahoituksesta kohdennetaan uudelleen puolustukseen ja kaksoiskäyttöön liittyvään erityistavoitteeseen. Turpeen hiilivaraston säilyttäminen tukee myös näitä tavoitteita, sillä kriisitilanteessa turvetuotanto voidaan käynnistää uudelleen.

Toimintamallit suunnitellaan ja arvioidaan tutkimuslaitosten, julkisen sektorin, maanomistajien ja yritysten yhteistyönä. Hankkeessa kehitettävät työkalut, rahoitusmallit ja seurantamenetelmät ovat laajemmin sovellettavissa kansallisesti ja EU:n tasolla. Hankeviestinnällä pyritään lisäämään myös turvemaiden käytön hyväksyttävyyttä ja tukea siten elinkeinojen toimintaedellytyksiä.

LUKEN osabudjetin rahoitusuunnitelma

Rahoitus	2026	2027	Yhteensä	%-os
K-P liitto, EAKR	104 654	104 654	209 308	80,00
Kuntarah.	13 082	13 082	26 164	10,00
-Kannus	1 017	1 017	2 034	0,78
-Kase	2 221	2 221	4 442	1,70
-Kokkola	9 343	9 343	18 686	7,14
-Perho	501	501	1 002	0,38
Yksityisrah.	4 597	4 597	9 194	3,51
Hakijan omarah.	8 484	8 484	16 968	6,49
Yhteensä	130 817	130 817	261 634	100,0

GTK:n osabudjetin rahoitusuunnitelma

Rahoitus	2026	2027	Yhteensä	%-os
K-P liitto, EAKR	100 211	100 211	200 422	80,00
Kuntarah.	12 527	12 527	25 054	10,00
-Kannus	974	974	1 948	0,78
-Kase	2 127	2 127	4 254	1,70
-Kokkola	8 946	8 946	17 892	7,14
-Perho	480	480	960	0,38
Yksityisrah.	4 402	4 402	8 804	3,51
Hakijan omarah.	8 124	8 124	16 248	6,49
Yhteensä	125 264	125 264	250 528	100,0

Hanke tukee Kaustisen seudun elinvoimaohjelman strategisia tavoitteita erityisesti seuraavien teemojen osalta:

- Teema 1: Uusiutuvan energian ja biotalouden seutu
- Teema 3: Yrittäjyyden, työpaikkojen ja verkostojen seutu
- Teema 4: Kulttuurin, luonnon ja onnellisten ihmisten seutu

Hankkeen tavoitteena on kehittää resurssiviisaita ratkaisuja, jotka tukevat maaseudun elinvoimaa, kestävä kehitystä ja paikallisten toimijoiden yhteistyötä. Hanke vahvistaa seudun kykyä hyödyntää vihreän siirtymän mahdollisuuksia ja vastata ilmasto- ja rakennemuutoksen haasteisiin.

Esittelijä	kehittämiskohtaja Petri Jylhä
Päätösehdotus	Päätösehdotus annetaan kokouksessa.
Päätös	